

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านปางแจ้ หมู่ที่ 5
ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

วันทนา เตือนจิตต์ : การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านปางแจ้
หมู่ที่ 5 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ อิศรา ประมูลสุข

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาของ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านปางแจ้ หมู่ที่ 5 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกรกฎาคม 2545 โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการประเมิน เพื่อทราบผลการดำเนินงานกองทุนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนมากน้อยเพียงไร

ในการประเมินครั้งนี้ ใช้กรอบความคิดทฤษฎีแบบชีพพีโมเดล โดยใช้แบบ บร. ต่างๆเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านปางแจ้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ผลการประเมินทราบว่าประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้สามารถบริหารจัดการกองทุนได้ในระดับหนึ่ง ประชาชนในหมู่บ้านมีการพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดการบริหารกองทุนได้ในระดับที่ค่อนข้างดี กรรมการกองทุนปฏิบัติหน้าที่ตรงตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ดี แต่ขาดความสนใจในการที่จะบริหารกองทุนอย่างจริงจัง คณะกรรมการมีการขัดแย้งกันเอง จึงทำให้การบริหารกองทุนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการประเมิน
โครงการของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ อิศรา ประมูลสุข)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ อิศรา ประมูลสุข)

.....
(อาจารย์ อลิษา รักษาชาติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน 8 ค.ศ. 2545 พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบขอบคุณบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดี ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์อิศรา ประมูลสุข อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชา เทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณจารุเสษฐ์ พิมพะบุตร พัฒนาการอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก
- พี่น้องประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ง ที่ได้ให้ความร่วมมือและความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

วันทนา เดือนจัตถ์

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง - จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. ภูมิหลังการประเมิน	1 - 2
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2 - 3
4. วิธีดำเนินการ.....	3 - 4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 ทัศนวิสัยวรรณกรรม	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	5 - 6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง พ.ศ. 2544.....	6 - 7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	7 - 8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8 - 11
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพโมเดล.....	12 - 14

หน้า

8. การวิเคราะห์โครงเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	15 - 16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการและประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	17 - 19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19 - 21
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	21 - 24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	25
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	27 - 38
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	38 - 42
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	42 - 43
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	43 - 45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. สรุป อภิปรายผล	46 - 49
2. ข้อเสนอแนะ	49 - 50
บรรณานุกรม.....	51 - 52
ภาคผนวก	
1. ภาคผนวก ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544	53 - 59
2. ภาคผนวก ข. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้ง	60 - 66
3. ภาคผนวก ค. แบบรายงาน บร. 1 - 12	67 - 121
ประวัติผู้เขียน	122

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แผนภาพความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม	13
2. แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมิน และการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม.....	14
3. แผนภาพหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้.....	18
4. แผนภาพหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย.....	19

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของประชากรหมู่บ้านปางแจ้งจำแนกตามอายุ.....	33
2. จำนวนและร้อยละของประชากรหมู่บ้านปางแจ้งจำแนกตามเพศ	34
3. จำนวนและร้อยละของประชากรที่กำลังศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา	34
4. จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามอาชีพ.....	35
5. จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามรายได้ต่อปี	36
6. จำนวนและร้อยละของครอบครัวที่มีที่ดินทำกินของตนเอง	36
7. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	37

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลังของการประเมิน

เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - 7 มีแนวคิดมุ่งเน้นที่จะพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมามีทั้ง 7 ฉบับ จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอการพัฒนาประเทศ เพราะยังคงมีปัญหาเรื่องการกระจายรายได้สู่ประชาชนที่ไม่ทั่วถึง จึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมา เช่น สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม มีค่านิยมด้านวัตถุ ปัญหายาเสพติด สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะมีการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น โดยเฉพาะการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

จากวิกฤตการณ์ดังกล่าวทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้มีการพึ่งตนเองอย่างเหมาะสม เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรุงปรัชญาเป้าหมายเป็นแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ดังนั้นรัฐบาลโดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชน/หมู่บ้าน จนเกิดความเข้มแข็งในชุมชน/หมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วน เรื่องการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ตำบลบาท จำนวน 74,881 กองทุนทั่วประเทศ โดยได้ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 74,881,000,000 บาท และได้ตั้งชื่อกองทุนนี้ว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” โดยมีหลักคิดที่สำคัญ คือเป็นการอัดฉีดและกระจายเม็ดเงินเข้าไปในระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน และเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึงเป็นแหล่งเงินทุนเสริมสร้างอาชีพรายได้และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน อีกทั้งให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนฯ ได้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้าน/ ชุมชนที่มีความพร้อม ได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนเรียบร้อย และได้รับการโอนเงินจำนวน 1 ล้านบาทเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้ว รวมทั้งกองทุนที่ยังไม่ได้รับการโอนเงินด้วย ต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการบริหารกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนให้เกิดความยั่งยืน

หมู่บ้านปางแจ้เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับการอนุมัติจัดตั้งกองทุน และได้รับการโอนเงินจำนวน 1 ล้านบาทเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้ว เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 เพื่อจะทราบว่ากองทุนหมู่บ้านปางแจ้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของรัฐบาลมากน้อยเพียงไร จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านปางแจ้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

- 2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้ง 5 ข้อหรือไม่
- 2.2 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งผลต่อการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาและขัดขวางการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านปางแจ้
- 2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด
- 2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ และทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการใดๆ ต้องมีรูปแบบการประเมิน เพื่อใช้สำหรับเป็นกรอบความคิดในการประเมินโครงการ ความหมายของรูปแบบการประเมิน คือเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมิน เป็นกรอบแนวความคิดของประเด็นที่จะประเมิน หรือเค้าโครงร่างในลักษณะการเชื่อมโยงสัมพันธ์และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ หรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ (การประเมินเพื่อพัฒนา, 2544 : 83)

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิด ที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้คือ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ ที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) ของนักประเมินที่ชื่อ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและประเมินโครงการ สต๊ฟเฟิลบีมได้กล่าวไว้ว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และแนะนำข้อมูล

มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับการใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ (การประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89)

รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล มีประเด็นที่ต้องประเมินอยู่ 4 ประเภท คำว่า ซิฟฟ์ (CIPP) มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งแต่ละตัวอักษรมีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลการผลิตของหน่วยระบบ

แบบจำลองแบบนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันท่วงที และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิฟฟ์ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544 : 223)

4. วิธีการดำเนินการ

ในการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิและขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษา บร. ต่าง ๆ ที่ใช้การเก็บข้อมูล ว่าในแต่ละแบบเป็นแบบที่ใช้เก็บข้อมูลเรื่องอะไร เพื่อที่จะใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ง ว่ากองทุนมีสภาพอย่างไร และมีการดำเนินการไปถึงไหนแล้ว

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาซิฟฟ์โมเดลที่ใช้ในเป็นกรอบความคิดในการประเมินครั้งนี้ เพื่อกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ โดยใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ

ขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้เก็บ มาศึกษาประมวลสังเคราะห์และวิเคราะห์ เพื่อประเมินตามแบบของชีพพีโมเดล

ขั้นตอนที่ 7 เขียนสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการ

- 5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านป่างแจ้ง ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดหรือไม่
- 5.2 ได้ทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านป่างแจ้ง
- 5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน และทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านป่างแจ้ง
- 5.4 ผู้วิจัยได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบวิธี

บทที่ 2

ปรัชญาเศรษฐกรรม

หลักวิชาการที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาการและเนื้อหาที่ผู้วิจัย ได้ประมวลจากแนวความคิดและทฤษฎี และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงเนื้อหาสาระและหลักวิชาการด้านเทคนิค วิธีการประเมินที่ได้นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาการด้านเนื้อหาสาระ และประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ตอนที่ 3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

ตอนที่ 8 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ตำบล 1 อำเภอ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถ ในการจัดการระบบและการบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จได้ด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ

- 1) ความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของตนเองและครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
- 3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและการจัดการกองทุน
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการเงินกองทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหา และการเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ข้อ 6, 7, 8, 9, 10, 11, และ ข้อ 12

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธาน ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รองประธาน 3 ท่าน ได้แก่ รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายคมอบหมาย คณะกรรมการอีกจำนวนไม่เกิน 10 คน ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง และที่ปรึกษาคณะกรรมการที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

คณะกรรมการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 2 ปี เมื่อมีกรรมการคนใดพ้นตำแหน่งก่อนครบวาระ ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งแทนจะดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ หากครบวาระแล้ว ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ ให้คณะกรรมการชุดที่ครบวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่ ในการประชุมคณะกรรมการจะต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมจึงถือว่าครบองค์ประชุม คณะกรรมการมีหน้าที่คือ บริหารกองทุนในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งกำหนดนโยบายต่างๆ จัดทำร่างกฎหมาย ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศต่างๆ เกี่ยวกับกองทุน (ภาคผนวก ก.)

หมวดที่ 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อ 13, 14, และข้อ 15

ในระเบียบได้กำหนดไว้ว่า ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานมีหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ เพื่อสำหรับปฏิบัติงานธุรการ และงานต่าง ๆ ของคณะกรรมการและ คณะอนุกรรมการ (ภาคผนวก ก.)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังนี้

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีครัวเรือนตามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

- 2) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
- 3) วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน หลังการประกาศคณะกรรมการ

ส่วนที่ 2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

คุณสมบัติที่กำหนดไว้ในระเบียบ

- 1) เป็นผู้ที่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้การเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่เพราะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 7) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 8) ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบที่ใช้สำหรับให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชน ในแบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมนี้มีทั้งหมด 5 ส่วน ซึ่งหมู่บ้านปางแจ้งมีรายละเอียดการประเมิน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- จำนวนประชากรในหมู่บ้านปางแจ้ง 924 คน
- จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน 236 ครัวเรือน
- อาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน ประกอบด้วย ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย รับจ้าง

- ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้านทางด้านการเกษตร ประกอบด้วยน้อยหน่า มะม่วง ข้าวโพด
- ผลผลิตของหมู่บ้านส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายที่ จังหวัดประทุมธานี และ นครราชสีมา
- รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน ต่อครัวเรือน 30,000 บาทต่อปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 199 ครัวเรือน
- วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คือ ประชาชนในหมู่บ้านที่เข้าร่วมประชุม ได้เสนอบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อบังคับ และเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในหมู่บ้าน
- วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วันที่ 26 เดือนมิถุนายน 2544
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้งมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคน
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเองแล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้งมีทั้งหมด 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุน 4 คน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

- ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินการของกองทุน หมู่บ้านปางแจ้งมีแล้ว คือ ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิก ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน ข้อบังคับเกี่ยวกับการจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุน ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน ซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้านมีจำนวน 3 กลุ่ม จำแนกเป็น กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มน้ำประปา กลุ่มออมทรัพย์
- ปัจจุบันสมาชิกกองทุนหมู่บ้านปางแจ้งมีสมาชิก 119 ราย

- เลขที่บัญชีกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ เลขที่บัญชี 06-4303-20-081500-1 ธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง วันที่เปิดบัญชี 23 กรกฎาคม 2544
- หมู่บ้านปางแจ้มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนาหมู่บ้าน หรือเครือข่ายในตำบลกลางดง กิจกรรมที่ร่วมดำเนิน คือ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด งานประเพณีของท้องถิ่น

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านในการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง คือ ให้สมาชิกมีการรวมกลุ่ม และแบ่งความจำเป็นของสมาชิก
- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องคือ ให้สมาชิกกู้ระยะสั้นเมื่อมีการส่งเงินกลับแล้วให้กู้ต่อ
- กองทุนหมู่บ้านปางแจ้จะมีการให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ กลุ่มชาวไร่ กลุ่มชาวสวน เลี้ยงสัตว์ ส่งเสริมอาชีพ ค้าขาย
- หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ จะพิจารณาถึงแผนการกู้เงินที่น่าจะก่อให้เกิดรายได้มากที่สุดน้อยเพียงใด ความสามารถในการชำระคืนเงิน หลักประกันกลุ่มสมาชิกที่รับประกัน
- วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ มีวิธีดังนี้ ตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการใช้เงิน ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบร่วมด้วย
- วิธีป้องกันการเสี่ยงภัยในการกู้ ประกอบด้วย พิจารณาจากตัวผู้กู้ พิจารณาจากกิจกรรมของสมาชิกที่กู้ หลักประกันสัญญา
- วิธีแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญาคือ พิจารณาถึงเหตุผล ส่งคณะกรรมการไปเร่งรัด ให้ผู้ค้ำประกันดำเนินการฟ้องร้องตามกฎหมาย
- แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ในด้านจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านมีแนวทางดังนี้คือ มีเงินสวัสดิการจ่ายคืนแก่ผู้กู้ จ่ายคืนเงินปันผลกำไรให้แก่สมาชิก มีทุนการศึกษาให้กับบุตรธิดา
- การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้มีความมั่นใจว่าหมู่บ้านมีความพร้อมรับการสนับสนุนเงินจัดสรร จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านปางแจ้ต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนด้านวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน และความรู้เรื่องการจัดทำบัญชี

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านปางแจ้มีดังต่อไปนี้

- 1) ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ เลขที่ 16/2 หมู่ที่ 5 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน คือเป็นแหล่งให้บริการเงินกู้และเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก และส่งเสริมวิธีการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น
- 3) แหล่งที่มาของเงินกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้ เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เงินกู้ยืม ดอกเบี้ย และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุนหมู่บ้าน ค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝาก สัจจะและเงินรับฝาก เงินค่าหุ้น เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก เงินทรัพย์สินอื่น ๆ
- 4) คุณสมบัติของสมาชิกคือ เป็นผู้ที่ทำนุ หรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านปางแจ้ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนจัดตั้งกองทุน เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก มีเงินฝาก สัจจะและมีเงินถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น
- 5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิกคือ ยื่นคำร้องขอสมัครเป็นสมาชิกที่กรรมการกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเป็นสมาชิก
- 6) การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกคือ ดาย ลาออก หรือได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน วิกลจริต หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออก ฝ่าฝืนระเบียบกองทุน นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
- 7) การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกรายละห้าบาท
- 8) คณะกรรมการกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้มีทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย ประธานกองทุน รองประธานกองทุน เลขานุการ เภรัณยูภิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ข.)

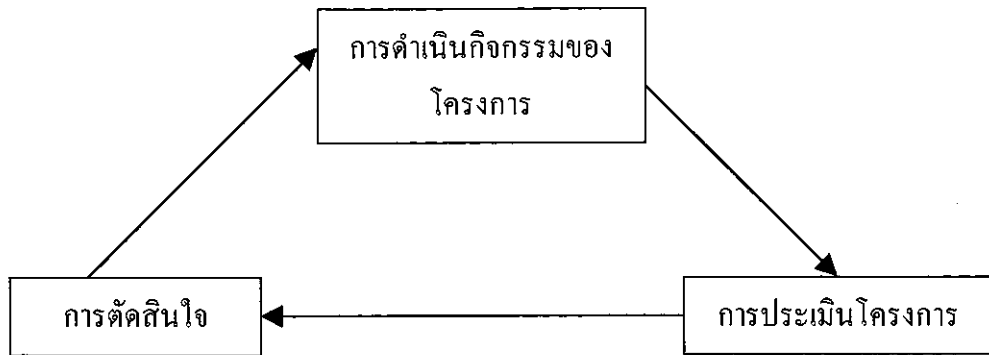
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการพิจารณาเงินกู้ยืมนี้ คณะกรรมการกองทุนจะต้องดำเนินการตามหมวดที่ 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สมาชิกจะต้องระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้อย่างชัดเจน แล้วยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจในการให้กู้เงินรายละไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ผู้กู้รายใดกู้ได้เกิน 20,000 บาท กรรมการจะต้องมีการประชุมเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด แต่ในการอนุมัติเงินกู้จำนวนเงินจะต้องไม่เกิน 50,000 บาท กรรมการจะต้องพิจารณาตามความจำเป็นและเหมาะสม
- 3) เมื่อคณะกรรมการอนุมัติเงินกู้แล้ว ต้องมีการทำสัญญาเงินกู้ แล้วผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติต้องแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบ ธนาคารจะเป็นผู้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของผู้กู้
- 4) หลักประกันเงินกู้อาจเป็นบุคคลอาจเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ตามที่แต่ละกองทุนกำหนด
- 5) ในการชำระคืนเงินกู้กรรมการจะพิจารณาแต่ละราย แต่จะต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา
- 6) หากผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด
- 7) ในกรณีที่ผู้กู้นำเงินที่ขอกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ขอกู้โดยไม่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการมีอำนาจเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวน (ภาคผนวก ข.)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพพี เป็นรูปแบบการประเมินเชิงระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบของประเภทการประเมินเพื่อตัดสินใจ โดยในการประเมินนี้มีแนวคิดที่ว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่ต้องกำหนดข้อมูลที่ต้องการไว้ก่อน แล้วต้องกำหนดการดำเนินการในการเก็บข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้ นำมาวิเคราะห์ หรือทำการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยมีพื้นฐานคือ

แผนภาพที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม

โดยจำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

ในการประเมินแบบ CIPP MODEL นี้ สตฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ต้องประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

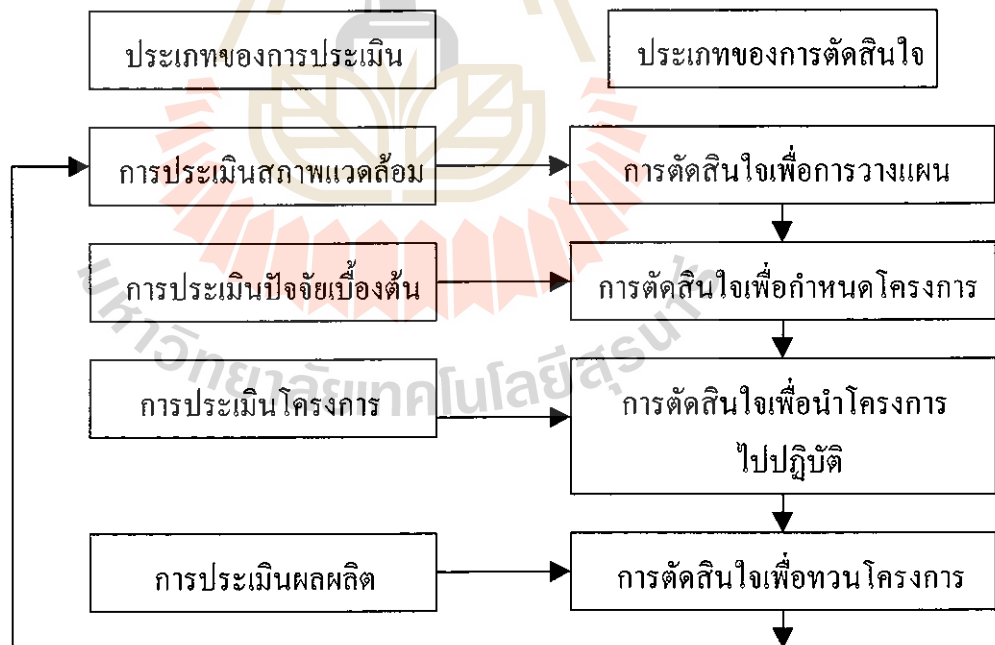
2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อการหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกเป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ สตฟเฟิลบีม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของการดำเนินการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (การประเมินเพื่อพัฒนา, 2544 89 – 91)

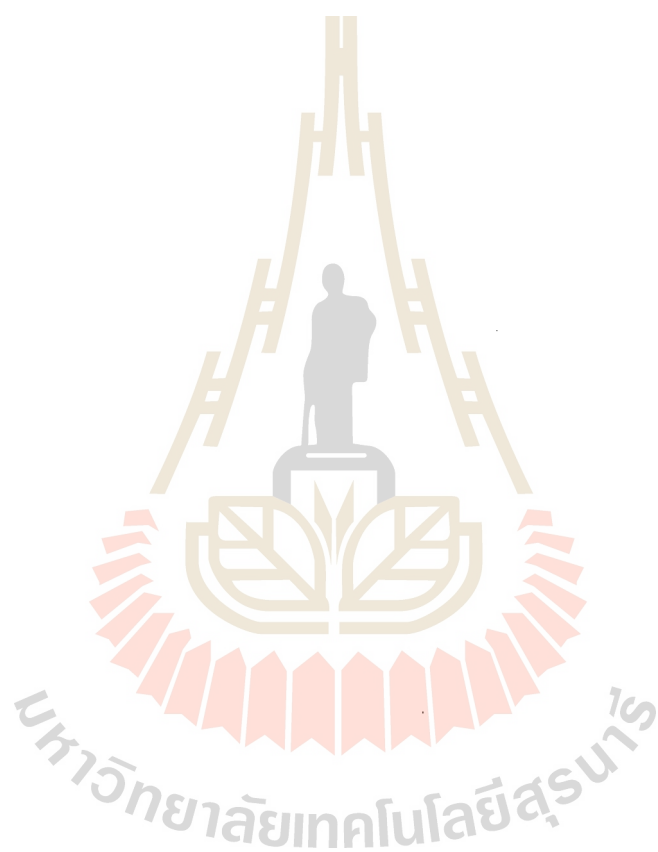
แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ รัฐบาลมีความต้องการที่จะสนับสนุนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยการเน้นหลักสูตรมุ่งเน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ ผู้ที่จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” เป็นการยกระดับการศึกษา สร้างงานและรายได้ให้แก่บัณฑิต และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งด้วย

การวิเคราะห์โครงการนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีโครงการหนึ่ง เพราะเป็นโครงการที่เกื้อประโยชน์แก่หลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ว่างงาน และรัฐบาลเอง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ ในด้านที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้มีนักศึกษาของโครงการเข้าไปศึกษา และให้ความรู้ความช่วยเหลือในด้านการบริหารจัดการกองทุนในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนนักศึกษาของโครงการนี้ก็จะได้รับการศึกษารเรียนรู้และมีรายได้ควบคู่ไปด้วย เป็นระยะเวลา 10 เดือน โดยการศึกษาที่ใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนเป็นหลัก มีการเรียนรู้ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการทำงานต่อไป นอกจากนี้เมื่อจบโครงการอาจมีโอกาหางานได้ง่ายขึ้น และยังสามารถนำประกาศนียบัตรบัณฑิตที่ได้ไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้วย สำหรับรัฐบาลเองจะได้ประโยชน์จากโครงการนี้ ในด้านที่รัฐบาลได้รับการรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างเป็นระยะตลอดระยะเวลา 10 เดือน ได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ทราบผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในแต่ละห้องที่อีกด้วย และการที่รัฐบาลให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตที่เข้าร่วมโครงการเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศในระดับล่างอีกด้วย โครงการนี้ได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่งจะเห็นได้จากจำนวนเงินกองทุนหมู่บ้านยังคงอยู่ คณะกรรมการกองทุนสามารถบริหารจัดการกองทุนได้ บัณฑิตจำนวนหลายหมื่นคนได้รับการศึกษาและมีรายได้ระหว่างศึกษา และจำนวนบัณฑิตที่จะจบหลักสูตรและได้รับใบประกาศนียบัตรอีกจำนวนหนึ่ง รัฐบาลได้รับการ

รายงานผลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านจากทุกหมู่บ้านและชุมชน ยกเว้นหมู่บ้านและชุมชนที่ไม่มี
บัณฑิตเข้าไปศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการและประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความต้องการทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ดังนั้นในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการดำเนินโครงการ ที่มีวิธีการดำเนินการและเนื้อหาสาระในบทที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิธีการประเมินโครงการ

ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ ที่มีนักวิชาการหลายคนที่ได้สร้างแบบจำลอง (Modal) ไว้หลายแบบเพื่อใช้ในการประเมิน ในการประเมินครั้งนี้ใช้การประเมินแบบจำลองที่เรียกว่า “ซิฟท์โมเดล” ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวมาข้างแล้วในบทต้น ๆ สำหรับการประเมินนี้มีองค์ประกอบที่จะต้องประเมินอยู่ 4 ระบบ ดังนี้

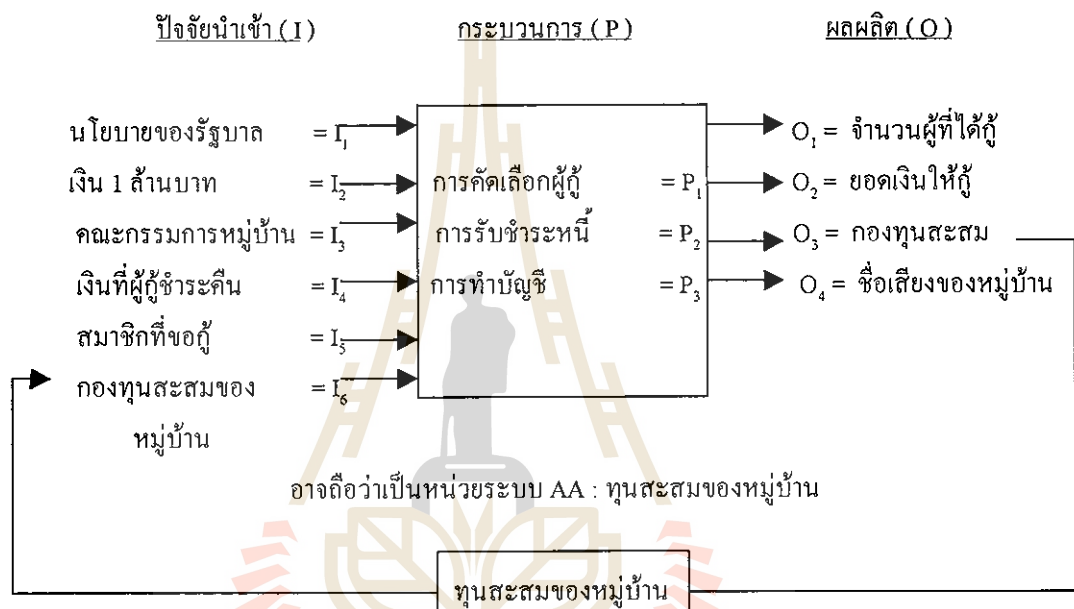
- 1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของหมู่บ้าน หรือบริบทของกองทุนหมู่บ้าน ทั้งในระดับหมู่บ้านและประเทศ
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเข้าสู่หน่วยระบบ
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดผลผลิต
- 4) การประเมินผลที่เกิดขึ้น (product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ มีหน่วยระบบ 2 หน่วยระบบใหญ่ที่จะต้องประเมินคือ หน่วยระบบการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) และหน่วยระบบการดำเนิน

การของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ซึ่งในแต่ละระบบมีแผนผังของ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ดังนี้

ตัวชี้วัดหน่วยระบบการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบบริหารจัดการและส่งเสริมผู้กู้

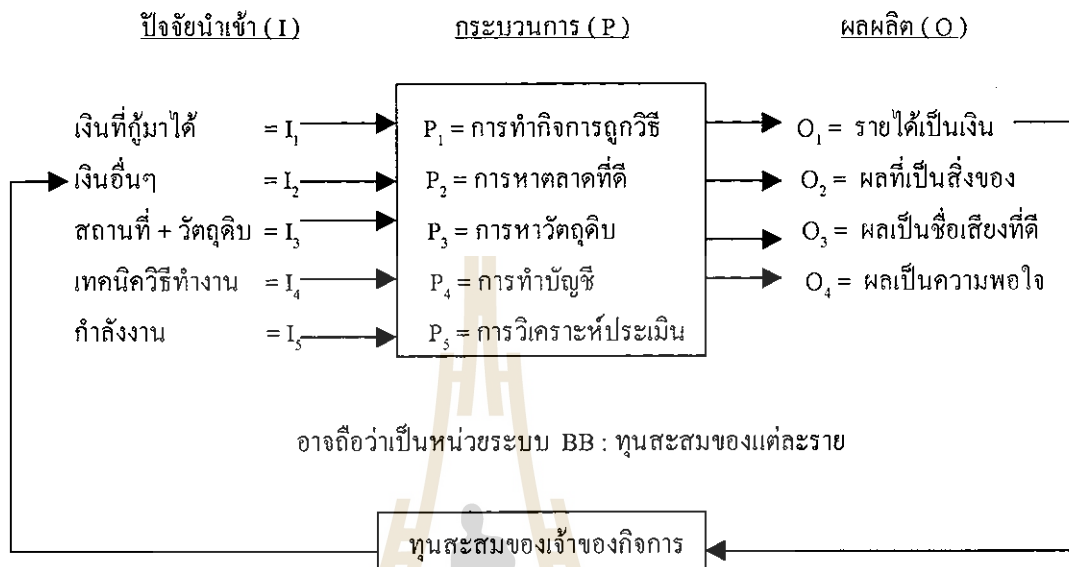

แผนภาพที่ 2 หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ในหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้มี ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ตามรายการต่างๆ ที่ปรากฏในแผนภูมิ และมีหน่วยระบบทุนสะสมของหมู่บ้าน คือ ระบบ AA เป็นระบบย่อย ซึ่งระบบนี้มีปัจจัยนำเข้า คือเงินจากกองทุนสะสมที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้สะสมไว้ แล้วมีการหมุนเวียนนำมาเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ คือ กองทุนสามารถนำเงินกองทุนสะสมนี้ให้สมาชิกผู้ได้อีกด้วย

ตัวชี้วัดหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ (หน่วยระบบ B)

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

แผนภาพที่ 3 หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ในหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย มีปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีรายการต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในแผนภูมิ และมีหน่วยระบบทุนสะสมของแต่ละราย BB เป็นระบบย่อย ซึ่งระบบนี้ผู้กู้เงินแต่ละรายได้ประกอบกิจการหรือลงทุน เมื่อได้ผลผลิตตามหน่วยระบบ A ซึ่งเป็นเงินรายได้ ผู้ดูแลรายก็จะนำเงินนี้ไปชำระคืนให้กับกองทุน และบางส่วนก็นำไปสมทบกับเงินกู้ เพื่อเป็นปัจจัยนำเข้าในการประกอบกิจการของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความสัมพันธ์กัน คือ หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบที่ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A หน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้ที่เป็นเงินที่ผู้กู้ จะต้องนำส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ซึ่งทั้ง 2 ระบบจะต้องอยู่ในบริบท (C) เดียวกัน คือบริบทระดับประเทศและบริบทระดับหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินโครงการประกอบด้วยระเบียบวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการประเมินทั้งสิ้น เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในการประเมิน คือ เรื่องประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยต้องมีการเก็บข้อมูล ซึ่งแหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยเก็บได้รวบรวมจากประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรในหมู่บ้านปางแจ้ เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา ในการเก็บข้อมูลในแต่ละด้านที่ต้องการศึกษา ประชากรที่ต้องการศึกษาจะแตกต่างกันไปในแต่ละข้อมูลที่ต้องการเก็บและศึกษา เช่น ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านและบริบทหมู่บ้าน ข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน และความรู้เข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ประชากรที่ต้องการศึกษาจะเป็นประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน ส่วนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหรือการกู้เงินต่างๆ ประชากรที่ต้องการศึกษา คือ สมาชิกกองทุนหรือกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ ไม่ใช้ประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มที่เราเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง ที่ใช้สัดส่วนอย่างเหมาะสมต่อจำนวนประชากรทั้งหมด เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและงบประมาณ ในการที่จะศึกษาแต่ละกรณี ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้ประเมินได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 2.1 เรื่องประชากร

ในการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านปางแจ้ 924 คน จากครัวเรือนทั้งหมด 236 ครัวเรือน ซึ่งประชากรแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย ตัวแทนแต่ละครอบครัว 236 คน คณะกรรมการกองทุน 15 คน สมาชิกกองทุน 119 คน ในการกำหนดขนาดตัวอย่างในการเก็บข้อมูล ใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

- 1) บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน) เก็บข้อมูล 100 % จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านปางแจ้ 236 ครัวเรือน
- 2) บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) เก็บข้อมูล 50% จากจำนวนครัวเรือน 236 ครัวเรือน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 118 ครัวเรือน
- 3) บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เลือกผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่
 - คณะกรรมการกองทุน 15 คน คิดเป็น 100 %
 - สมาชิกกองทุน 119 คน สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง 59 คน คิดเป็น 50% ของประชากร
 - ประชาชนในหมู่บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิก 134 หลังคาเรือน สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 51 หลังคาเรือน คิดเป็น 50% ของประชากร
- 4) บร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 118 ครัวเรือน คิดเป็น 50% ของประชากรทั้งหมด 236 ครัวเรือน

- 5) บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) ในการสัมภาษณ์แต่ละหัวข้อใช้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้
- สัมภาษณ์เรื่องการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ว่าสมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมอย่างไร ใครมาสนับสนุน สัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนแต่ละครัวเรือน 118 คน คิดเป็น 50% ของประชากรทั้งหมู่บ้าน
 - สัมภาษณ์การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน 8 คน คิดเป็น 53 % ของประชากรคณะกรรมการกองทุน
 - ทักษะคดีที่มีต่อการติดตามประเมินโครงการ สัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนแต่ละครัวเรือน 118 คน คิดเป็น 50% ของประชากร
 - สัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทักษะของประชาชนในหมู่บ้าน ว่าหมู่บ้านที่เข้มแข็งต้องมีลักษณะอย่างไร สัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนแต่ละครัวเรือนจำนวน 118 คน คิดเป็น 50% ของประชากร
- 6) บร.11 (แบบเจาะลึกรายการหนี้) เลือกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้กู้เงิน คิดเป็น 50 % ของผู้กู้ที่กู้เงินในแต่ละอาชีพหลัก ซึ่งเป็นประชากรดังนี้ ดังนี้
- เกษตรกรรม
 - ค้าขาย
 - รับจ้าง

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการใดๆ จะต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการประเมินโดยสภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด ดังนี้

3.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึงตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นหลัก ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) บริบทระดับประเทศ คือ สภาพและสภาวะต่างๆ ในประเทศ เช่น สภาพป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ

- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- ภาวะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น คือ สภาพแวดล้อมต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น สภาพภูมิศาสตร์ระดับหมู่บ้าน สภาพป่าและแหล่งน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม

3.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้

3.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

3.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ตัวแปร

- จำนวนผู้กู้ที่ได้
- ยอดเงินให้กู้

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ตัวแปร

- จำนวนผู้กู้ที่ได้

- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - การขยายกิจการของผู้กู้
- 3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ตัวแปร
- ห้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - ห้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ
 - มีการขัดแย้งของประชาชน

3.2 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

3.2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1)
- 2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ B (ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1)
- 3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้
- หนี้สินของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

3.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ
- สถานที่ และวัตถุดิบ
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังงาน

3.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การทำกิจการที่ถูกต้อง
- การหาตลาดที่ดี

- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน

3.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นถึงของ
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - ผู้ที่ได้ขยายกิจการ
 - ผู้ที่ได้ทำกิจการที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
 - ผู้ที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง
 - การกลับคืนถิ่นของประชากร

3.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด มี

ดังนี้

- 1) สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
- 3) ชุมชนยกย่องคนทำความดี
- 4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- 6) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
- 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
- 8) ในชุมชนมีการรวมกลุ่มตั้งองค์กรประชาชน
- 9) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา
- 10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี และคนชรา
- 11) ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
- 12) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีการวางแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้แก่ แบบ บร. ต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- 4) บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน
- 7) บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 8) บร.8 แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 9) บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชน
- 11) บร.11 แบบเจาะลึกรายกรณี
- 12) บร.12 แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยหลายวิธีดังต่อไปนี้

5.1 การสัมภาษณ์ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่แบบ บร. ต่างๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ในหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้ การสังเกตพฤติกรรมและสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในขณะที่ผู้วิจัยได้เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้าน

5.2 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เป็นการจัดประชุมทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับอำเภอ

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลมือสอง ที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากทางอำเภอปากช่อง และองค์การบริหารส่วนตำบลกลางดง ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ ข้อมูลบริบทหมู่บ้าน ด้าน ประชากร ด้านการศึกษา ด้านโครงการต่างๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ข้อมูลด้านภาษี และแผนที่ของหมู่บ้าน

5.4 ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมมาได้ มีการวิเคราะห์อยู่ 2 วิธี ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เขียนในลักษณะของการบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลบริบทของหมู่บ้านในด้าน ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ข้อมูลด้านความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และข้อมูลต่างๆที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจัดเวทีชาวบ้าน

6.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยการใช้ค่าสถิติ เพื่อนำค่าสถิติที่ได้ไปตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลบริบทหมู่บ้านในด้าน จำนวนประชากร การศึกษา รายได้ ข้อมูลด้านความเข้มแข็งของชุมชน

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

สถานีพนธ์บทที่ 4 นี้ ผลการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการประเมินกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ ที่เชื่อมโยงไปยังวัตถุประสงค์ของการประเมินในภาพรวมตามกรอบความคิดและทฤษฎี แบบชีพพีโมเดล (CIPP Model) และสรุปผลเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์การทำสารนิพนธ์ แบ่งเป็นการรายงานตอนที่ 1 – 5 ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่นๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดและตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี - เลว” ก็ให้นำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะได้แสดงเกณฑ์นั้นควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (Context Evaluation)

1.1 บริบทระดับประเทศ

ในการประเมินบริบทระดับประเทศเป็นการประเมินโดยภาพรวม ที่เป็นเหตุการณ์หรือสถานะต่างๆที่ประเทศกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา มักจะประสบปัญหาคล้ายๆกัน คือ ความยากจนของคนในประเทศ มีช่องว่างระหว่างรายได้สูง ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังประสบปัญหาความยากจนนี้เช่นกัน กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ประสบปัญหานี้เป็นผู้ที่อยู่ทางภาคการเกษตร และผู้ใช้แรงงาน ชาวชนบทที่อยู่ทางภาคกลางและภาคอีสานมีรายได้ต่ำกว่าคนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมาก จากปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นมานานและยังทวีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องมาจาก คนในพื้นที่ชนบทเองขาดความรู้ทางผลผลิตและการตลาด และไม่สามารถควบคุมการผลิตด้านคุณภาพและปริมาณได้ ทำให้เสียเปรียบด้านการกำหนดราคาผลผลิต ส่วนใหญ่ราคาจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง ในส่วนของต้นทุนการผลิตนับวันราคาก็จะ

สูงขึ้น เพราะจะต้องพึ่งพาเทคโนโลยีด้านการเกษตร น้ำมัน ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งมีราคาแพง นอกจากนี้ความเจริญที่เกิดจากโครงสร้างพื้นฐานได้เข้าไปเปลี่ยนแปลงแผนของการบริโภค โดยเฉพาะเมื่อมีไฟฟ้าถนนหนทางเข้าไปถึงในหมู่บ้านก็มักจะมีโทรทัศน์ วิทยุ ตู้เย็น มอเตอร์ไซค์ ตามเข้าไปทันที สิ่งเหล่านี้กลายเป็นความจำเป็นพื้นฐานของชาวชนบท (อภิชัย พันธเสน, 2538 : 11)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญประเทศหนึ่งในภาคพื้นเอเชีย โดยสร้างรายได้เดิมส่วนมากมาจากภาคการเกษตรกรรม แต่หลังจากปี 2533 โครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป โดยรายได้มาจากภาคอุตสาหกรรมพอ ๆ กับภาคเกษตรกรรม ภายใต้การใช้แผนเป็นแกนนำในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนที่หนึ่งคือ ศักยภาพความสามารถของภาคเอกชนในการพัฒนากิจการของตนเอง ให้มีประสิทธิภาพ ศักยภาพที่เข้มแข็ง สามารถยืนหยัดอยู่ในระบบตลาดได้อย่างแท้จริง อีกส่วนหนึ่งคือ ความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการพัฒนาขีดความสามารถ ศักยภาพที่จะต่อสู้กับคู่แข่งชั้น การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการให้คำปรึกษา ชี้นำ และการเสริมสร้างปัจจัยพื้นฐานที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบการในภาคเอกชน การประกอบการทางธุรกิจ ในปัจจุบันพบว่าร้อยละ 90 – 95 ของกิจการทั้งหมดเป็นธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง โดยส่วนใหญ่มีการดำเนินการที่ค่อนข้างเป็นอิสระมีความคล่องตัว และต้นทุนในการดำเนินการต่ำกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคลากรเข้าไปประกอบการ

ด้วยเหตุที่ธุรกิจขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนผลักดันให้การดำเนินการของธุรกิจขนาดย่อมดำเนินไปด้วยดีเป็นต้นว่า สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ และมูลนิธิเพื่อสถาบันการศึกษาวิชาการจัดการแห่งประเทศไทย (IMET) หรือสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) สถาบันการเงิน ต่าง ๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ และที่สำคัญคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นต้น ต่างเป็นหน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม ชี้นำ และสนับสนุนให้มีการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อม ในแต่ละภูมิภาคให้สอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานในการประกอบการผลิต ตลอดจนมีการส่งเสริมทางการเงิน ส่งเสริมให้มีการเอาเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต

ให้มีความเหมาะสม มีการศึกษาวิจัยพัฒนาให้คำแนะนำปรัการศึกษากรรมวิธี และเทคนิคในการผลิต ให้มีความเหมาะสม มีการอบรมพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารภายใน การบริหารภายใต้หลักการที่มีความถูกต้องเหมาะสมมากขึ้นเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงสุดอันส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง โดยเฉพาะหลังปี 2540 ประเทศไทยได้เจอวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงเข้าสู่ยุค IMF ยิ่งทำให้รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ตระหนักถึงความสนใจในบทบาทและความสำคัญ ของการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยิ่งขึ้น (เรื่องเดิม, 2545 : 218 –218)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยเป็นโครงสร้างของการพึ่งพา เป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการนำเข้ายังมีการผลิตมากยิ่งต้องนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูปและเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยจึงต้องควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้าเพราะมีการนำเข้าสินค้าต้นทุน แต่เมื่อสินค้าต้นทุนเกิดดอกผลแล้ว จะทำให้การส่งออกมากขึ้น ดุลการค้าจะลดลง แต่ความจริงกลายเป็นว่า แม้สินค้าอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่าเราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ดุลการค้าและดุลการบริการ) เพราะรายได้ภาคการบริการในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่จะมาชดเชยดุลการค้า ยิ่งการนำเข้าและการส่งออกของไทยต้องพึ่งการขนส่งของบริษัทการเดินเรือต่างประเทศ จึงต้องเสียค่าระวางเรือและค่าปรับประกันภัยให้ต่างประเทศมากยิ่งขึ้นที่มีการส่งออก – นำเข้ามากขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ยิ่งมากขึ้นดังนั้น ในปี 2538 – 2539 ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงมากถึงประมาณร้อยละ 9 ของ GDP การขาดดุลเช่นนี้นำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศ หรือเงินรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักค้าประกันค่าเงินบาท ยิ่งขาดดุลมากก็หมายความว่าเงินตราต่างประเทศก็ยิ่งร่อยหรอ จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤตทางการเงิน ซึ่งเรียกว่า “ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่” ที่เริ่มตั้งแต่ปี 2531 มีผลให้ราคาที่ดินและราคาหุ้นสูงจนเกินความเป็นจริง และจงใจให้มีการลงทุนในด้านนี้มาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมและความผิดพลาดทางอุตสาหกรรม ได้นำไปสู่ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรวมกับการบริหารจัดการที่ผิดพลาดและใช้ประสิทธิภาพของรัฐบาล เหตุการณ์ก็ถูกกลาบบานปลายเป็นวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ นั่นคือ ค่าเงินบาทตกต่ำ ความเชื่อถือในสถาบันการเงินหดหายลูกค้าถอนเงินออก สถาบันการเงินที่เหลือขาดสภาพคล่องผู้ลงทุนกู้เงินไม่ได้ การลงทุนชะงักงัน การว่างงานเพิ่มขึ้น เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมา (เรื่องเดิม, 2545 : 135 – 137)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันทรุดโทรมจากเดิมมาก เป็นผลมาจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีเกิดความล้มเหลว ได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่หมู่บ้านในชนบท และประเทศในลักษณะของการล้มสลายทางเศรษฐกิจ

สิ่งแวดล้อมในชนบท กับเศรษฐกิจของชาวบ้านนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมถูกทำลายไปเศรษฐกิจของชาวบ้านก็แย่ แต่ถ้าสิ่งแวดล้อมคืนมาเศรษฐกิจเขาก็ดีขึ้น การพัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ และแร่ธาตุต่างๆ อย่างสิ้นเปลืองไม่ประหยัด ยังผลให้เกิดการเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพชนบทเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ กากของเสีย และสารอันตรายที่มีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก ปัญหาที่สำคัญในชนบทไทยคือปัญหาเรื่องน้ำมีฝนตกน้อย เนื่องจากการบุกรุกทำลายป่าไม้ เมื่อผสมกับการสูญเสียน้ำในอัตราสูง การเก็บน้ำของเขื่อนต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ การเน่าเสียของแม่น้ำสายสำคัญต่างๆ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในทะเลและชายฝั่ง อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของการประมง เหมืองแร่ การท่องเที่ยว และการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นผลให้ระบบนิเวศถูกทำลายลง การทำลายป่าไม้ของชาตินั้น เกิดขึ้นจากอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน ภาคกลางถูกบุกเบิกเร็วกว่าที่อื่นทั้งหมด เนื่องจากใกล้กรุงเทพฯ และมีการขยายตัวของการผลิตข้าว ตามด้วยพืชไร่ ส่วนภาคเหนือตอนบนนั้นมีการสูญเสียป่าไม้เนื่องจากการทำไม้เป็นหลัก และภาคใต้เกิดจากการปลูกลยางพาราและปาล์มเชิงพาณิชย์ การลดลงของป่าไม้ทำให้เกิดการทำลายแหล่งพันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์ตามไปด้วย

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นคือปัญหาที่เกิดจากโลกาภิวัตน์และการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการบริโภคและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในชนบทของโลกนั้น ได้มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในหลายปัญหา คือ มลพิษในอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าไม้ ที่ดิน อากาศ ทะเล พื้นที่ชายฝั่ง และแหล่งน้ำจืด สำหรับในเอเชีย นั้น นอกจากปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมแล้ว ในอนาคตคาดว่า จะมีปัญหาทางด้านมลพิษของอากาศอย่างรุนแรงมาก (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์, 2544 : 135 – 137)

1.1.5 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากปัญหาความยากจนของประเทศ ไปสู่ปัญหาของประชาชนที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการบริโภค การนิยมใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ทางออกของ

ประชาชนที่จะอยู่รอดได้คือการกู้หนี้ยืมสินเพื่อเพิ่มรายได้เฉพาะหน้าให้กับตนเอง แหล่งเงินที่หาได้ง่ายคือนายทุนท้องถิ่น ซึ่งคิดดอกเบี้ยสูงกว่าสถาบันการเงินในระบบ เมื่อเกษตรกรไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ก็จะถูกยึดที่ดินการทำมาหากิน ชาวชนบทจำนวนมากจำต้องทิ้งถิ่นฐาน ทิ้งครอบครัวและสังคมเข้ามารับจ้างในเมืองมากขึ้น (อภิชัย พันธเสน. 2538 : 13)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ในสมัยก่อนวิถีชีวิตของชาวชนบทมีทุนทางสังคมอยู่เป็นจำนวนมากและมีศักยภาพที่จะเติบโตได้อีกมาก ระบบเครือญาติ การให้ความนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ การร่วมมือกันเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกันเพื่อช่วยกันทำมาหากินจะพบเห็นได้อยู่ทั่วไป (ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. 2544 : 324) ผลจากการพัฒนาประเทศในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ทำให้วิถีชีวิตของชนบทเปลี่ยนแปลงไป การทิ้งถิ่นที่อยู่เพื่อมาขายแรงงานจนทำให้หมู่บ้านบางแห่งเหลือแต่ผู้สูงอายุและเด็ก ส่วนบางแห่งที่อยู่ใกล้เมืองเหลือผู้ทำการเกษตรบางเล็กน้อย สภาพชีวิตของคนในชนบทกำลังจะเป็นอัมพาต เพราะไม่สามารถกำหนดชะตากรรมของตนเองได้ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544 : 198)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างจนเกินไปจึงยอมรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกอย่างไม่เลือกสรร ซึ่งการนิยมตะวันตกทำให้คนไทยลืมนคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการกั่นกรองและรอบครอบ หรือวิพากษ์อย่างเข้มข้นต่อการนำมาปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิบริโภคนิยม วัฒนธรรมเสรีนิยม ได้เข้ามามากจนกำลังสูญเสียเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่ยึดถือการอยู่ร่วมกันแบบพออยู่พอกิน และการเคารพชุมชน วัฒนธรรมไทยใหม่ที่สังคมไทยพึงเพียรพยายามปฏิรูปขึ้นจากที่ผู้คนในสังคมเราใฝ่ฝัน เห็นจะได้แก่ วัฒนธรรมที่สำคัญดังต่อไปนี้

- 1) วัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
 - 2) วัฒนธรรมการใช้วิถีชีวิตการเป็นอยู่ที่เป็นสายกลางตามหลักพุทธศาสนา
 - 3) วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันทั้งภายในประเทศและกับนานาชาติอย่างสันติวิธี
- (วิถีสังคมไท ชุดที่ 3 เศรษฐกิจเศรษฐศาสตร์ทางเลือก, 2544 : 189-190)

การปฏิบัติตามลัทธิบริโภคนิยมเป็นอุดมการณ์ของกลุ่มชนชั้นกลางได้รับผลพวงจากการพัฒนาในช่วงยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา การขยายตัวและการแผ่กระจายในแง่การแข่งขันกันใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยมากขึ้นไปนั้น ในด้านหนึ่งก็เป็นเพราะ เป็นไปตามระดับรายได้สูงขึ้นตามธรรมดา แต่อีกด้านหนึ่งเป็นเพราะการถูกรอบงำโดยสื่อและการโฆษณาต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาการพึ่งพาวัฒนธรรม ทางระบบค่านิยมหรือการลอกเลียนแบบวิถีชีวิตจากต่างประเทศ กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงที่อยู่ในสังคมเมือง สนใจที่จะลอกเลียนแบบวิถีชีวิตที่อาจจะเรียกว่า

เป็นวิถีชีวิตแบบอภิมหานคร เป็นต้นว่า บริโภคสินค้าที่มีลักษณะ “ฟุ่มเฟือย” ซึ่งมวลชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงสินค้าเหล่านี้ได้ การปฏิบัติตามลัทธิบริโภคนิยมเป็นมูลเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสนองความต้องการสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยสำหรับกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า มีการขยายตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกินระดับซึ่งจำเป็น เป็นต้นว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของศูนย์การค้าและแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ ฯลฯ (เรื่องเดิม, 2544 : 5)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านปางแจ้มีประวัติความเป็นมา จากที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากคนในหมู่บ้านได้ทราบว่าหมู่บ้านปางแจ้เดิมที่เป็นหมู่ที่ 1 บ้านปางโคก ตำบลกลางดง ในปี พ.ศ.2527ได้แยกตัวออกจากหมู่ที่ 1 เป็นหมู่ที่ 15 บ้านปางแจ้ ตำบลกลางดง ต่อมาได้มีการแยกตำบลออกอีกตำบลหนึ่งจากตำบลกลางดง คือ ตำบลพญาเย็น บางหมู่บ้านจึงไปขึ้นกับตำบลพญาเย็น ส่วนหมู่บ้านปางแจ้จึงได้เลื่อนลำดับมาเป็นหมู่ที่ 5 บ้านปางแจ้ ตำบลกลางดง ดังในปัจจุบัน ส่วนสาเหตุที่หมู่บ้านนี้มีชื่อว่า “ปางแจ้” คนในหมู่บ้านได้เล่าต่อๆ กันมาว่า ในสมัยก่อนที่บริเวณที่เป็นหมู่บ้านในปัจจุบันยังเป็นคงพญาไฟ ใครก็ตามที่เดินทางเข้ามาในป่าดงพญาไฟ ส่วนมากมักจะหลงทางอยู่ในป่าทั้งคืน และจะมาเช่าพอดิตรงบริเวณที่เป็นหมู่บ้านในปัจจุบัน คนจึงเรียกบริเวณนี้ว่า “ปางแจ้” หลังจากนั้นเมื่อมีการตั้งถิ่นฐานจึงได้มีการตั้งวัดขึ้นและได้ตั้งชื่อว่าวัดปางแจ้ แล้วพอหมู่บ้านมีการแยกตัวออกจากหมู่บ้านอื่นจึงได้ใช้ชื่อวัดเป็นชื่อหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านคือ นายเขียวกับนางแสด วงษ์ประดิษฐ์ ที่อพยพมาจาก อำเภอบางปะมี๊ จังหวัดสุพรรณบุรี สถาปนามิสาศตร์ของหมู่บ้านปางแจ้ก่อนที่จะมีการตั้งหมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้ มีทุ่งหญ้าและมีคลองเล็กๆไหลผ่าน ในปัจจุบันป่าไม้ที่มีในอดีตได้หมดไปแล้ว แต่ได้มีการปลูกป่าทดแทนซึ่งเป็นป่าต้นเสียดที่กรมป่าไม้ได้ปลูกทดแทนที่ดินในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นที่ของกรมป่าไม้ แต่ชาวบ้านสามารถอยู่อาศัยและสามารถซื้อขายกรรมสิทธิ์ได้ แต่ไม่มีสิทธิในการตัดต้นไม้ในพื้นที่ของป่าไม้ อาชีพเริ่มแรกของผู้อพยพมาอยู่ในหมู่บ้านคือ อาชีพทำไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง และสวนมะม่วง

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ในปัจจุบันหมู่บ้านปางแจ้ มีการขยายตัวของประชากรและชุมชน แบบแคบๆ คือเมื่อมีการแยกครอบครัวก็จะมีปลูกบ้านอยู่ใกล้กับบ้านของพ่อแม่ หรืออยู่บ้านหลังเดียวกันกับพ่อแม่เป็นครอบครัวใหญ่แต่เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะปลูกบ้านหลังเล็ก ๆ อยู่เองเป็นส่วนตัว การขยายตัวของชุมชนจะขยายตัวแบบเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ อยู่ 3 กลุ่ม และบริเวณริมถนนมิตรภาพ กลุ่ม

ละประมาณ 60 – 100 หลังคาเรือน ส่วนที่ดินทำไร่ทำสวนจะอยู่อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งมีการตั้งบ้านเรือนน้อยมากมีอยู่เพียง 4 - 5 หลังคาเรือนเท่านั้น ในหมู่บ้านปางแจ้มีวัด 1 แห่ง ไม่มีโรงเรียน มีจำนวนบ้านเรือนทั้งหมด 236 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 932 คน ซึ่งมีรายละเอียดของสภาพปัจจุบันของหมู่บ้านปางแจ้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรหมู่บ้านปางแจ้จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน – 3 ปีเต็ม	30	3.2
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	58	6.2
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	114	12.2
12 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	54	5.7
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	68	7.3
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	453	48.6
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	83	8.9
60 ปี 1 วันขึ้นไป	72	7.7
รวม	932	100

จากตารางทราบว่าประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ช่วงอายุ 18 – 50 ปี มีจำนวน 453 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 หมู่บ้านปางแจ้มีผู้สูงอายุถึง 72 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรหมู่บ้านปางแจ้จ้งจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	443	47.5
หญิง	489	52.5
รวม	932	100

จำนวนประชากรในหมู่บ้านปางแจ้จ้งมีทั้งหมด 932 คน มีประชากรผู้หญิงและผู้ชายมีปริมาณที่ใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันเท่าไร คือ มีประชากรชาย 443 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ส่วนประชากรหญิงจำนวน 489 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรที่กำลังศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาที่กำลังศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนประถม	47	22.2
ประถมศึกษา	77	36.3
มัธยมต้น	57	26.9
มัธยมปลาย,ป.ว.ช.	27	12.7
อนุปริญญา	2	0.9
ปริญญาตรี	2	0.9
รวม	212	100

จากตารางเป็นการแสดงถึงจำนวนประชากรในหมู่บ้านปางแจ้จ้งที่กำลังศึกษาอยู่ในจำนวนทั้งหมด 212 คน ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาที่มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ซึ่งมากที่สุดในทุกะดับการศึกษา รองลงมาคือระดับมัธยมต้นมีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ในหมู่บ้านมีผู้ที่กำลังศึกษาในระดับที่สูงกว่ามัธยมปลาย คือระดับอนุปริญญากับปริญญาตรี มีเพียง 4 คนเท่านั้น รวมแล้วคิดเป็นร้อยละ 1.8

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เนื่องจากมีแหล่งงานหลายแห่งในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มเลี้ยงไก่และสุกรที่มีขนาดใหญ่ของบริษัทเซนต์ทาโก และ เบนทาโก และยังมีปั๊มน้ำมันขนาดใหญ่ถึง 2 แห่ง คือปั๊มน้ำมัน ป.ต.ท. และ ปั๊มน้ำมัน Jet และยังมีบ่อหินกาบที่ผลิตผลิตภัณฑ์หินกาบส่งขายต่างประเทศ มีร้านอาหารขนาดใหญ่อีกหลายแห่ง และยังมีแหล่งงานในหมู่บ้านใกล้เคียงอีกเช่น ฟาร์มเลี้ยงไก่และสุกร ฟาร์มโชคชัยที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอปากช่อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ส่วนใหญ่มีงานทำ และมีจำนวนคนตกงานในหมู่บ้านน้อยมาก อาชีพรองลงมาของประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้คือ อาชีพค้าขายและการทำสวน ได้แก่ สวนน้อยหน้า สวนมะม่วง ทำไร่ข้าวโพด บางครอบครัวมีอาชีพรับจ้างและทำสวนควบคู่กันไปด้วย และบางครอบครัวมีผู้ที่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 คน จึงทำให้บางครอบครัวมีรายได้หลายจากทาง ส่งผลให้มีครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีในระดับหนึ่ง เศรษฐกิจในหมู่บ้านจะดีกว่าปกติเมื่อถึงช่วงที่สามารถเก็บผลผลิตทางการเกษตรขายได้ โดยรวมแล้วประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้มีความอยู่ที่ดี และเป็นหมู่บ้านที่มีเศรษฐกิจดีหมู่บ้านหนึ่ง อาชีพและรายได้ของประชากรในหมู่บ้านสามารถจำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	2	0.8
ค้าขาย	20	8.5
รับจ้าง	190	80.5
ทำสวน	18	7.6
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3	1.3
รวม	236	100

จากตารางทราบว่าประชากรในหมู่บ้านปางแจ้ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลักมากที่สุดมีจำนวนถึง 190 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 80.5 รองลงมาคืออาชีพค้าขายมี 20 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ส่วนครอบครัวที่ประกอบอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลักมีเพียง 18 ครอบครัว

คิดเป็นร้อยละ 7.6 ซึ่งจริง ๆ แล้วในหมู่บ้านปางแจ้มีผู้ที่ทำสวนเป็นอาชีพเสริมอีกหลายครอบครัว ก็หมายความว่าในหมู่บ้านปางแจ้มีผู้ที่ประกอบอาชีพทำสวนมากกว่า 18 ครอบครัว อาชีพรับราชการน้อยที่สุดมีเพียง 2 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 0.8

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1,000 – 5,000 บาท	0	0
5,001 – 10,000 บาท	3	1.3
10,001 – 20,000 บาท	1	0
20,001 – 30,000 บาท	5	2.1
30,001 – 50,000 บาท	44	18.6
50,001 – 100,000 บาท	178	75.4
100,000 บาทขึ้นไป	5	2.1
รวม	236	100

จากตารางแสดงให้ทราบว่าในหมู่บ้านปางแจ้มีครอบครัวที่มีรายได้ 50,000 – 100,000 บาทต่อปีถึง 178 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 75.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของครอบครัวที่มีที่ดินทำกินของตัวเอง

จำนวนที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
1 – 5 ไร่	10	25.6
6 – 10 ไร่	4	10.3
11 – 12 ไร่	13	33.3
21 – 50 ไร่	8	20.5
50 ไร่ขึ้นไป	4	10.3
รวม	39	100

ที่ดินในหมู่บ้านปางแจ้ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินสวนป่าของกรมป่าไม้ การถือครองที่ดินจึงเป็นการถือครองกรรมสิทธิ์ที่สามารถซื้อขายกันได้ แต่ไม่สามารถยุ่งเกี่ยวหรือตัดต้นไม้ของสวนป่าได้ มีผู้ทำสวนหลายรายไม่มีที่เป็นของตนเอง จึงต้องมีการเช่าที่ดินเพื่อทำสวนจากผู้อื่น

ตารางที่ 7 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	1		1
บ่อน้ำบาดาล	16		16
คลองน้ำ	1		1
ฝายกั้นน้ำ	1	1	
รวม	19	1	18

ในหมู่บ้านปางแจ้มีแหล่งน้ำที่ใช้ได้ตลอดปีเพียง 2 แห่ง ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านประสบปัญหาเรื่องน้ำสำหรับการอุปโภคและสำหรับการเกษตรเป็นอย่างมาก น้ำสำหรับการอุปโภคในหมู่บ้านมีการแก้ปัญหาด้วยการที่ผู้ใหญ่บ้านได้นำรถบรรทุกน้ำของตัวเองไปขนน้ำจากหมู่บ้านอื่นมาให้ประชาชนในหมู่บ้านใช้ ส่วนน้ำในการทำการเกษตรถ้าฝนทิ้งช่วงนานๆ ประชาชนที่ทำการเกษตรจะมีปัญหามาก

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้มีตระกูลใหญ่ๆ อยู่หลายตระกูล ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกัน โดยจะเห็นได้ว่ามีหลายครอบครัวที่ใช้นามสกุลเดียวกัน ในหมู่บ้านมีวัดอยู่ 1 วัดชื่อวัดปางแจ้ ชาวบ้านในชุมชนจะไปทำบุญฟังธรรมและไปเวียนเทียนกันที่วัดนี้ในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา สำหรับประเพณีในหมู่บ้านได้ยึดถือตามหลักประเพณีทั่วไปของประชาชนชาวไทย คือมีการทำบุญตักบาตรเป็นประจำ และมีการทำบุญกลางหมู่บ้านในวันสงกรานต์ มีการรดน้ำดำหัวคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านในวันสงกรานต์

1.2.5 ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ในหมู่บ้านปางแจ้มีผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการทำไม้กวาดดอกหญ้า ที่ใช้ดอกหญ้าและไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบในการทำ ซึ่งมีประชาชนหลายครัวเรือนที่ได้ทำไม้กวาดดอกหญ้าเป็น

อาชีพเสริม และเคยได้รับการสนับสนุนของพัฒนาชุมชนให้มีการรวมกลุ่ม เป็นกลุ่มแม่บ้านในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าจำหน่าย แต่ยังคงดำเนินการไม่สำเร็จเนื่องจากขาดปัจจัยหลายอย่าง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้ง โดยภาพรวมมีผลการประเมินดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และการจัดเวทีชาวบ้านพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านปวงแจ้งส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ว่าเป็นกองทุนที่รัฐบาลได้ให้เงินมาเพื่อช่วยเหลือคนจนให้มีอาชีพ พัฒนาอาชีพ และมีรายได้ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งชาวบ้านไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยแพง ซึ่งถือว่าการลดต้นทุนในการประกอบอาชีพด้วยวิธีหนึ่ง และชาวบ้านยังเข้าใจอีกว่า คนในหมู่บ้านเป็นผู้จัดการบริหารกองทุนตนเอง

2) เงิน 1 ล้านบาท หมู่บ้านปวงแจ้งได้รับการโอนเงิน 1 ล้านบาทจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 ซึ่งเป็นเงินทุนก้อนใหญ่ที่รัฐบาลจัดสรรให้หมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านปวงแจ้งส่วนใหญ่ให้ความสนใจที่จะกู้เงินจากกองทุน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า จะต้องช่วยกันดูแลรักษาให้คงอยู่ ปัจจุบันเงิน 1 ล้านบาทของกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้งที่ได้ปล่อยให้สมาชิกกองทุนกู้ไปเกือบหมด โดยได้เหลือติดบัญชีไว้ 1 แสนบาทตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้ง

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้ง เป็นคณะกรรมการที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกอย่างถูกต้อง จากประชาชนในหมู่บ้าน และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 15 คน และได้มีการแบ่งหน้าที่กันในการบริหารกองทุน

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านปวงแจ้ง ณ ปัจจุบันยังไม่ครบกำหนดการชำระเงินคืนกู้พร้อมดอกเบี้ยของสมาชิก ซึ่งผู้ที่ได้รับกู้เงินชุดแรกจะครบกำหนดชำระคืนในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2545 ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้งจึงยังไม่มีเงินกู้ที่ผู้ชำระคืนในตอนนี้

5) ผู้สมัครขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้ง มีทั้งหมด 80 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 119 ราย ซึ่งกองทุนหมู่บ้านปวงแจ้งได้รับความสนใจที่จะขอกู้เงินกองทุนเป็นจำนวนมากเกินครึ่งของจำนวนสมาชิก

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้พิจารณาคัดเลือกผู้กู้ตามขั้นตอนและเกณฑ์ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านปวงเง็ง โดยพิจารณาดังความเป็นไปได้ของโครงการที่ขอกู้ ความคุ้มทุน ความสามารถในการชำระหนี้ มีจำนวนผู้ค้ำประกันครบทั้ง 5 คน ในเรื่องจำนวนของผู้ค้ำประกันที่มีจำนวนถึง 5 คนซึ่งเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก จึงทำให้ผู้กู้หลายรายที่มีความยุ่งยากในการหาผู้ค้ำประกันให้ครบจำนวน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านปวงเง็ง เป็นการจัดทำบัญชีแบบใหม่ที่หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่กรรมการกองทุน เพื่ออำนวยความสะดวกและการจัดเก็บรายละเอียดของเงินกองทุน ซึ่งแยกเป็นสมุดรายรับของเงิน 1 ล้าน สมุดรายจ่ายของเงิน 1 ล้าน และสมุดรายรับของเงินออม สมุดรายจ่ายของเงินออม

3) การรับชำระหนี้ พบว่า ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านปวงเง็งในการรับชำระหนี้ เป็นการชำระรายปีทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย วิธีการชำระหนี้ผู้กู้จะต้องนำเงินที่ชำระไปฝากธนาคารออมสินสาขาปากช่อง โดยฝากเข้าเลขที่บัญชีของกองทุนหมู่บ้านปวงเง็ง และนำหลักฐานการฝากเงินไปแสดงให้กรรมการกองทุนดูเพื่อเป็นหลักฐานการชำระหนี้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า กองทุนหมู่บ้านปวงเง็งได้มีสมาชิกขอกู้เงินจำนวน 80 ราย ยอดเงินที่คณะกรรมการอนุมัติมีตั้งแต่ 5,000 – 20,000 บาท ถ้าเป็นกรณีพิเศษให้กู้ไม่เกิน 50,000 บาท โดยกรรมการจะพิจารณาอนุมัติเงินกู้แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของโครงการในผู้กู้แต่ละราย เพราะผู้ขอกู้เงินจากกองทุนมีจำนวนมาก ถ้าให้กู้ตามจำนวนเงินที่ผู้กู้ต้องกู้ทุกรายเงินกองทุนก็จะไม่เพียงพอ สำหรับความต้องการของสมาชิกและจะมีสมาชิกหลายรายที่ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า กองทุนหมู่บ้านปวงเง็งมีจำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 76 ราย เป็นเงินที่คณะกรรมการกองทุนปล่อยให้ผู้กู้ทั้งหมด 888,000 บาท เงินกองทุนหมู่บ้านที่เหลือพร้อมดอกเบี้ยธนาคารมี 113,951.89 บาท จำนวนทุนสะสมของสมาชิกกองทุนมี 10,567.74 บาท ผู้ที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านปวงเง็ง ส่วนใหญ่เป็นการกู้เพื่อการพัฒนาสวน รองลงมาเป็นการกู้เพื่อค้าขาย ผู้ที่กู้เพื่อการค้าขายบางรายได้มีการขยายกิจการเพื่อให้มีสินค้าในร้านเยอะขึ้นและมากขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านแล้วสมาชิกที่กู้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพได้มีการเรียนรู้ระหว่างคนในหมู่บ้าน ในการประกอบอาชีพก็มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพแต่ไม่มากนัก ซึ่งเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ของคนในหมู่บ้าน

กันเองและคนต่างหมู่บ้าน ในการสมาชิกที่ขอกู้เงินกองทุนแล้วไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้บางราย เกิดความไม่พอใจคณะกรรมการ จึงมีการต่อว่ากรรมการที่พยายามคัดค้านการอนุมัติเงินกู้ของผู้กู้รายนั้น ทั้งที่คณะกรรมการได้ปฏิบัติไปตามหน้าที่ แต่ผู้กู้รายนั้นๆไม่พยายามเข้าใจ ซึ่งทำให้กรรมการบางคนมีความหนักใจในการปฏิบัติหน้าที่

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ ส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในอาชีพที่ได้ดำเนินการ ถ้าผู้กู้เงินไม่มีความรู้ในเรื่องที่ดำเนินการก็จะมีคนในครอบครัวคนใดคนหนึ่งในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา หรือบุตร จะมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน

2) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านปางแจ้จะมีประสบการณ์ในกิจการที่ขอกู้ เพราะผู้กู้ไปเพื่อพัฒนาสวนซึ่งเป็นอาชีพที่ทำมานานแล้วบางคนเป็นอาชีพที่ตกทอดมาจากครอบครัว ผู้กู้จึงมีความรู้ความชำนาญเป็นอย่างดี ผู้กู้เพื่อการค้าขายส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการดำเนินการอยู่แล้ว

3) ทรัพย์สินของผู้กู้ ส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีทรัพย์สินที่เป็น บ้าน ที่ดิน เงิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องมือในการประกอบต่างๆอาชีพ แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละครอบครัว

4) หนี้สินของผู้กู้ จากการเก็บข้อมูลรายกรณีของผู้กู้ ได้ทราบว่าผู้กู้เงินกองทุนหลายรายที่เป็นหนี้กับนายทุนนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่แพง บางรายเป็นหนี้กับสถาบันการเงินเนื่องจากการซื้อรถยนต์ รถจักรยานยนต์ บางครอบครัวเป็นหนี้เนื่องจากการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกินความจำเป็น

5) อาชีพหลักของผู้กู้ ในหมู่บ้านปางแจ้ผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ อาชีพรับจ้าง รองลงมาคือค้าขายและทำสวน ซึ่งบางรายประกอบอาชีพทั้งรับจ้างและทำสวนควบคู่กันไป

6) รายได้ของครอบครัว ผู้กู้เงินบางรายมีรายได้ที่ค่อนข้างดีเนื่องจากในครอบครัว มีผู้ทำงานหรือประกอบอาชีพทั้งสามีและภรรยา ส่วนที่เป็นครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวขยายบางครอบครัวมีคนทำงานหลายคน บางครอบครัวมีอาชีพเสริม จึงทำให้มีรายได้หลายทาง แต่มีบางครอบครัวที่มีรายได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากไม่มีความรู้หรือมีความรู้บ้าง จึงต้องประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งทำให้มีรายได้น้อย

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) เงินที่กู้มาได้ บางโครงการที่ขอกู้อาจจะเพียงพอต่อการดำเนินกิจการที่ตั้งไว้ แต่มีหลายรายที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการ เช่นผู้ที่ขอกู้เพื่อพัฒนาสวนมีหลายรายที่จำนวนเงินที่ได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ เนื่องจากการพัฒนาสวนต้องใช้ทุนที่มาก ยิ่งรายที่มีพื้นที่ในการทำสวนมาก ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสวนก็เยอะตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าไถ่ ค่าแต่งกิ่ง ซึ่งผู้ที่กู้เงินกองทุนหลายรายที่กู้เงินกองทุนเพื่อเป็นทุนเสริมในการดำเนินกิจการ จำนวนเงินที่กู้ได้จากกองทุนแล้วเพียงพอต่อการดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นการกู้เพื่อสร้างงาน เช่น กู้เพื่อซื้อเครื่องสับกระถิน กู้เพื่อซื้อจักรเย็บผ้า กู้เพื่อเลี้ยงโคเนื้อ กู้เพื่อค้าขายเล็กๆน้อยๆ
- 2) เงินอื่นๆ มีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านปางแจ้งหลายรายที่กู้เงินกองทุนแล้วได้รับอนุมัติแล้วแต่ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการที่ได้ขอกู้ จึงต้องมีการใช้เงินทุนของตนเองเสริมหรือบางรายมีโครงการที่จะทำแล้วทุนของตนเองไม่พอจึงกู้เงินกองทุนเพื่อเป็นเงินเสริมในการดำเนินกิจการ
- 3) สถานที่และวัตถุดิบ ผู้มีส่วนใหญ่มีสถานที่ในการดำเนินกิจการที่เหมาะสม ส่วนวัตถุดิบในการดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นคือ ภายในอำเภอปากช่อง และตัวจังหวัดนครราชสีมา เป็นส่วนใหญ่
- 4) เทคนิควิธีทำงาน ในการดำเนินกิจการของผู้กู้เงินแต่ละรายจะมีเทคนิคในการทำงานที่เป็นทักษะส่วนตัว ซึ่งในแต่ละอาชีพจะมีเทคนิคที่คล้าย ๆ กัน จะมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย
- 5) กำลังงาน ในการดำเนินกิจการส่วนใหญ่จะใช้กำลังงานที่เป็นคนในครอบครัว เพราะเป็นกิจการที่ไม่ใหญ่ แต่ผู้กู้เพื่อการพัฒนาสวนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งไม่สามารถใช้แรงงานที่เป็นคนในครัวเรือนดำเนินการได้ทั้งหมด จึงต้องมีการจ้างแรงงานที่เป็นคนในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการถูกวิธี ผู้ที่กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่มีการดำเนินกิจการที่ถูกวิธีตามแบบแผนของผู้กู้แต่ละราย
- 2) การหาตลาดที่ดี ในการดำเนินกิจการของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านผู้กู้เงินมีความสามารถในการหาตลาดอยู่แล้ว เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ทำมานานแล้ว ผลผลิตส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเป็นที่ต้องการของตลาด
- 3) การทำบัญชี จากการทำบัญชีได้เก็บข้อมูลรายกรณีของผู้กู้ได้ทราบว่า ผู้กู้ไม่มีการทำบัญชีเลย

4) การวิเคราะห์ประเมิน ในการดำเนินกิจการของผู้ที่มีบางรายมีการวิเคราะห์ประเมินการ ในการดำเนินการที่จะสามารถที่จะทำให้ผลผลิตออกมาในช่วงที่มีความต้องการตลาด เพื่อที่ผลผลิตจะมีราคาดีกว่าช่วงปกติ เช่น การทำมะม่วงนอกฤดู

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง พบว่า ผู้ผู้ที่ได้นำเงินไปดำเนินการ ได้ผลผลิตที่เป็นสิ่งของที่เป็นสินค้าสามารถนำไปขาย และทำให้ผู้ผู้รายนั้นๆมีรายได้ที่เป็นเงิน และผลผลิตจำพวกน้อยหน้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า มีผู้ผู้หลายรายที่ได้มีการขยายกิจการ และมีบางรายที่ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้มีการค้นคว้าด้วยตนเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้ผู้ส่วนใหญ่มีการพึ่งตนเองในการดำเนินการ และมีบางรายที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินกิจการของตนเอง และมีการกลับคืนถิ่นของประชากรเพียงไม่กี่ราย

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้อาชีพ ทำสวนน้อยหน่า ทำไร่ข้าวโพด เลี้ยงไก่ค้าขาย อาชีพเย็บผ้า และอาชีพแปรรูปกระถินตากแห้ง ในหมู่บ้านปางแจ้ สรุปลำดับนี้ คือผู้ผู้เงินกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ส่วนใหญ่จะมีเทคนิควิธีทำธุรกิจที่เป็นของตัวเอง เฉพาะในแต่ละอาชีพ ซึ่งมีเทคนิคและวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 อาชีพทำสวนปองัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ สภาพดินที่ดีเหมาะสมต่อการปลูกน้อยหน่า อากาศที่เหมาะสม ปริมาณน้ำและปุ๋ยที่เพียงพอ แรงงานในการดูแลบำรุงรักษาสวน เครื่องมืออุปกรณ์ที่สามารถอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆเป็นอย่างดี กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดการที่ดีในการดูแลช่วงไหนควรทำอะไร เวลาไหนควรให้ปุ๋ย เวลาไหนควรให้น้ำ การหาลาดรองรับผลผลิต ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ ผลผลิตที่มีขนาดพอเหมาะ มีลักษณะของผลที่มีผิวสวยไม่ดำดำ ไม่มีหนอนที่เกาะผล ผลผลิตที่ออกมาในช่วงเวลาที่เหมาะสม คือไม่ออกมาในช่วงเวลาเดียวกันในปริมาณ ไม่ออกมาตรงกับของผู้ผู้ผลิตรายอื่นๆ มีผลผลิตที่สามารถเก็บได้หลายครั้ง และปริมาณของผลผลิตที่ได้ต้องคุ้มต่อการลงทุน

3.2 อาชีพทำไร่ข้าวโพด ปองัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เมล็ดพันธ์ที่ใช้ในการปลูกเป็นเมล็ดพันธ์ที่มีคุณภาพ สภาพดินที่ดี ปริมาณน้ำและปุ๋ยที่เพียงพอ แรงงานที่พอเพียงและมีความรู้ในการดูแลข้าวโพด กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดการที่เหมาะสมในใส่ปุ๋ยและให้น้ำ ที่ควรให้ในเวลาและปริมาณที่พอดี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวโพดที่มีฝักใหญ่เมล็ดสวย มีน้ำหนักดี ไม่เป็นเชื้อรา ผลผลิตที่ได้มีปริมาณที่คุ้มค่าต่อการลงทุน

3.3 อาชีพเลี้ยงไก่ป๋อจ้ยนำเข้าที่ดี ได้แก่ โรงเลี้ยงที่มีขนาดที่พอดีต่อจำนวนไก่ อากาศที่เหมาะสม ปริมาณน้ำอาหารและยารักษาโรคที่เพียงพอ ผู้ดำเนินการที่มีความรู้และความรับผิดชอบในการดูแลไก่เป็นอย่างดี กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดการของผู้ที่ดูแลรับผิดชอบในการให้อาหารและน้ำในเวลาและปริมาณที่เหมาะสม ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ ปริมาณไก่ที่ตายในระหว่างการเลี้ยงมีจำนวนน้อย ไก่ที่มีน้ำหนักดีไม่เป็นโรค และสามารถขายได้ในขณะที่ช่วงน้ำหนักต่อกิโลกรัมที่มีราคาดี เพราะถ้าน้ำหนักที่ไม่พอเหมาะ ราคาไก่ต่อกิโลกรัมจะลดลง

3.4 อาชีพค้าขายป๋อจ้ยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ทำเลในการขายที่เหมาะสม ปริมาณของสินค้าที่พอเพียงต่อความต้องการต่อลูกค้า ราคาสินค้าต้นทุนที่ไม่แพง สินค้าที่มีคุณภาพดี ผู้ดำเนินการที่มีความสามารถในการขายจัดการร้านได้ดี กระบวนการที่ดี ได้แก่ การซื้อสินค้ามาขายในปริมาณที่พอเหมาะ การให้บริการที่ดีต่อลูกค้า ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ มีลูกค้าที่มาซื้อสินค้าจำนวนมาก ลูกค้าพึงพอใจในด้านราคาและบริการของร้าน

3.5 อาชีพเย็บผ้าป๋อจ้ยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ผู้ดำเนินการที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความชำนาญ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ดีและมีคุณภาพ วัตถุดิบที่ดีและมีคุณภาพ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การให้บริการที่รวดเร็วทันต่อความต้องการของลูกค้า มีแบบใหม่ให้ลูกค้าเลือก

3.6 อาชีพแปรรูปกระดิ่งตากแห้งป๋อจ้ยที่ดี ได้แก่ อุปกรณ์ในการดำเนินการที่ดี แหล่งของกระดิ่งที่มีมากพอ ปริมาณแฉดที่พอเหมาะสำหรับการตากกระดิ่ง แรงงานที่ดี กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดหากระดิ่งที่เพียงพอต่อการแปรรูป การหาลาดรองรับ ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ กระดิ่งที่แห้งไม่มีความชื้น ไม่มีสิ่งเจือปนจำพวกหินกรวด

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้งมีเงินจากกองทุนที่เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อสำหรับการสร้างงาน สร้างรายได้พัฒนาอาชีพ กองทุนหมู่บ้านปางแจ้งมีประชาชนในหมู่บ้านให้ความสนใจที่จะเป็นสมาชิกถึง 119 ราย และกองทุนมีการจัดสวัสดิการจากผลประโยชน์ที่ได้ของเงินกองทุนหมู่บ้านให้แก่สมาชิกและหมู่บ้าน ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้งที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกในชุมชน มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน และมีระบบบริหารที่ดีในระดับหนึ่ง แต่กรรมการส่วนมากขาดจิตสำนึกในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า การที่รัฐบาลมีนโยบายให้ทุกหมู่บ้านจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้นที่จะจัดตั้งกองทุนให้สำเร็จ และเมื่อจัดตั้งเสร็จแล้วคนในหมู่บ้านบางส่วนก็มีการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองในการบริหารจัดการกองทุน และมีการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองในการประกอบอาชีพ การหาอาชีพเสริม การพัฒนาอาชีพ รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงในบางครอบครัว

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อหมู่บ้านปางแจ้งได้รับการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านจากรัฐบาลแล้ว เศรษฐกิจในหมู่บ้านได้มีการกระตุ้น เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านได้ให้ความสนใจในการกู้เงินกองทุนในการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้นเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน และเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เมื่อประชาชนในหมู่บ้านได้รับเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านแล้วส่วนใหญ่ที่ได้นำเงินจากกองทุนไปดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และสามารถมีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งกว่า ก่อนการมีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมานิดหน่อย

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 4.1.1 – 4.1.5 พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1) ประชาชนในหมู่บ้านที่มีความสามัคคีกัน จึงส่งผลให้เกิดการจัดตั้งกองทุนขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยหมู่บ้านปางแจ้งได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทจากรัฐบาลเป็นรุ่นแรก ทั้งที่หมู่บ้านมีจำนวนหลังคาเรือนถึง 236 หลังคาเรือน

2) ประชาชนในหมู่บ้านมีความสนใจในการที่จะขอกู้เงินกองทุน เนื่องจากเงินกองทุนมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเงินกู้ในระบบ

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1) ผู้กู้เงินกองทุนไม่นำเงินไปดำเนินการตามที่ขอกู้ ซึ่งในหมู่บ้านปางแจ้งมีหลายรายที่นำเงินจากกองทุนไปใช้จ่ายในการอย่างอื่นที่ผิดวัตถุประสงค์ในการขอกู้ ที่ไม่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ แต่ได้นำเงินไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือซื้อสินค้าต่าง ๆ เช่น ซื้อที่ดิน ซื้อรถจักรยานยนต์ โทรศัพท์ ซึ่งเป็นการทำให้เงินกองทุนไม่เกิดผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีความเต็มใจที่จะดำรงตำแหน่ง เนื่องจากในการดำรงตำแหน่งของกรรมการบางรายเป็นการได้รับการขอร้องจากคนในหมู่บ้านให้ดำรงตำแหน่ง เพื่อที่จะสามารถจัดตั้งกองทุนได้สำเร็จ กรรมการส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยให้ความสนใจในการจะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้หลังจากเกิดกองทุนหมู่บ้านแล้ว มีชาวบ้านบางส่วนที่มีการเรียนรู้ร่วมในเรื่องการประกอบอาชีพทั้งภายในหมู่บ้านและกับภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเครือข่ายของชาวบ้านเอง แต่ยังไม่มีการจัดตั้งองค์กร

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านปางแจ้ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีการร่วมกลุ่มองค์กรประชาชน มีการร่วมกันแก้ปัญหาโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในหมู่บ้าน มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน ประชาชนมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัว และมีครอบครัวอบอุ่นอยู่พร้อมหน้าทุกครอบครัว สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ สามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับหนึ่ง

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน พบว่า ตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้เรื่องความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนใหญ่ประชาชนให้ความสำคัญเรื่องความสามัคคี การรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถแก้ปัญหากันในชุมชนได้ มีผู้นำหมู่บ้านที่ดีสามารถให้ความช่วยเหลือลูกบ้านได้ ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีไม่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน ครอบครัวอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า ไม่มีปัญหาเรื่องยาเสพติดในหมู่บ้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1.สรุป อภิปรายผล

สรุป

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่าการบวนการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อ
2. เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง
3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2. วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแบบ บร. ต่างๆ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ว่าในแต่ละแบบใช้เก็บข้อมูลเรื่องอะไร

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพและการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านปางแข็ง ว่ากองทุนมีสภาพอย่างไรมีการดำเนินการถึงไหนแล้ว

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาชีพชีโมเดลที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินโครงการครั้งนี้ เพื่อกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ

ขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาศึกษาประมวลสังเคราะห์และวิเคราะห์ เพื่อประเมินตามแบบของชีพฟ์โมเดล

ขั้นตอนที่ 7 เขียนสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

1. ในการประเมินหน่วยระบบ A ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านปางแจ้มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการกองทุน ที่ได้รับการคัดเลือกอย่างถูกต้องจากสมาชิกในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจว่าเงินกองทุนเป็นเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน และเป็นแหล่งเงินกู้สำหรับการประกอบอาชีพที่มีดอกเบี้ยต่ำ มีสมาชิกกองทุนสนใจที่จะกู้เงินจำนวนถึง 80 ราย กระบวนการของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ มีการคัดเลือกผู้กู้โดยยึดตามเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ มีการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุน มีผู้ได้รับอนุมัติกู้เงินจากกองทุน 76 ราย มีการขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้มีการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเอง

2. ในการประเมินหน่วยระบบ B ทราบว่า ผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ มีประสบการณ์ในกิจการที่ได้ดำเนินการ ได้มีการนำเงินไปดำเนินการอย่างที่ถูกวิธีและเกิดรายได้ แต่สำหรับบางรายเงินที่กู้มาได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ จึงต้องมีการใช้เงินส่วนตัวเป็นทุนเสริม ผู้กู้ส่วนใหญ่มีปัจจัยที่ค่อนข้างพร้อมในการดำเนินการในแต่ละอาชีพ ผู้กู้บางรายได้มีการขยายกิจการ และมีการค้นคว้าเทคนิควิธีการดำเนินการตนเองในการดำเนินการ บางรายมีการพึ่งตนเอง อภิปรายผลมีการสรุปดังนี้

1. นี้การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ เกิดจากคนในหมู่บ้านที่มีความร่วมมือกัน ในการที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านให้สำเร็จ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ มีระบบบริหารกองทุนที่ได้มีการจัดตั้งไว้ และมีการแบ่งหน้าที่ของกรรมการกองทุนอย่างชัดเจน และมีระเบียบข้อบังคับที่เป็นของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้เอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง สมาชิกในชุมชนของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้มีการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเอง คือได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพทั้งกับคนในหมู่บ้านและบุคคลนอกหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ ที่ได้นำเงินกู้ไปดำเนินการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรืออาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่ม เป็นการยกระดับชีวิตมีเงินพอที่ใช้จ่ายในการดำรงชีวิต โดยไม่ต้องเป็นหนี้ และมีเงินเก็บไว้เพื่อความมั่นคงของชีวิต ถือว่ามีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน คนในหมู่บ้านปางแจ้ง มีความสามัคคีมีการช่วยเหลือพึ่งพากันในระดับหนึ่ง มีการรับฟังความคิดเห็นกัน ในชุมชนมีการ ร่วมกันแก้ปัญหาในหมู่บ้าน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในอาชีพของตนเองก็มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้ อื่นทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้านเดียวกัน
- 2) ความสามัคคีร่วมใจกันของคนในหมู่บ้านถึงแม้จะมีจำนวนหลังคาเรือนที่ค่อนข้างเยอะ แต่ก็สามารถจัดตั้งกองทุนได้สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว และได้รับการโอนเงินเข้ากองทุนได้ในรุ่นแรก
- 3) ความสนใจของสมาชิกในชุมชนที่จะกู้เงินกองทุนไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ตามนโยบายของรัฐ
- 4) มีผู้นำหมู่บ้านที่ดี ที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือและความเคารพ ซึ่งเป็นผลดีในการจัดตั้งกองทุน ในแง่ที่ผู้เมื่อนำหมู่บ้านขอให้มีการประชุมหมู่บ้าน ชาวบ้านก็พร้อมใจกันเข้าร่วมประชุมจัดตั้งกองทุน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) การมีหนี้สินของคนในหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหนี้ธนาคาร หนี้นอกระบบ หนี้สถาบันการเงิน เป็นผลทำให้ต้องมีการระงับการชำระหนี้ ซึ่งเป็นการขัดขวางการดำเนินการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็วของประชาชน
- 2) การขาดจิตสำนึกในการใช้เงินกองทุนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน มีผู้กู้หลายรายที่เขียนโครงการขอกู้เงินกองทุนโดยไม่ได้ตั้งใจที่จะทำจริงๆ แต่เพียงเพื่อให้ได้เงินมา และได้นำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือใช้หนี้สิน

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ง

ประชาชนในหมู่บ้านปางแจ้ง เป็นชุมชนที่มีความสามัคคี มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน คนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ดี ครอบครัวยุ้ย มีผู้นำชุมชนที่ดีให้ความช่วยเหลือชาวบ้านเป็นที่นับถือของประชาชน มีการร่วมกันแก้ปัญหาตนเอง มีแหล่งงานในหมู่บ้านหลายแห่ง

4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) กองทุนหมู่บ้านปางแจ้งได้ปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก เพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจำนวนมาก ซึ่งทำให้ผู้กู้มีรายได้ใน

การเลี้ยงครอบครัว มีรายได้เพิ่มมากขึ้นทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

4.1 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผู้ที่กู้เงินไปดำเนินการแล้วสามารถมีเงินไปใช้ในการปลดหนี้ทำให้ลดภาระหนี้ และสามารถสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพได้ดีขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ชาวบ้านในหมู่บ้านมีการพึ่งพาตนเอง ใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านปางแจ้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระเบียบกองทุนที่เปิดโอกาสให้สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการในทุกอาชีพสามารถชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเป็นรายปี ซึ่งจริง ๆ แล้วน่าจะมีการพิจารณาว่าอาชีพไหนควรมีระยะเวลาการชำระคืนได้เมื่อไร เช่น อาชีพค้าขายน่าจะมีการชำระคืนได้ในระยะเวลาทุกเดือน หรือทุก 3 เดือน เพราะอาชีพค้าขายมีการหมุนเวียนของเงินตลอด ส่วนอาชีพเลี้ยงวัวน่าจะมีการให้ชำระเงินได้ในระยะเวลาเกิน 1 ปี ซึ่งวัวโตช้าในเวลาเพียง 1 ปีวัวอาจยังไม่โตพอที่จะขายได้ หรืออาจขายได้แต่ได้ราคาไม่ดีไม่คุ้มต่อการลงทุน หรือเวลาที่เสียไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ผู้ค้ำประกันผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านปางแจ้ ต้องมีจำนวนถึง 5 คน จึงจะสามารถกู้เงินได้ ซึ่งเป็นจำนวนที่มากไป ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อผู้กู้มาก ในการหาผู้ค้ำประกันให้ครบจำนวน ควรมีการลดจำนวนผู้ค้ำประกันลงเหลือ 3 คน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านปางแจ้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ในการบริหารกองทุนควรมีการประชุมของคณะกรรมการทุกเดือน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการติดตามการดำเนินกิจการของผู้กู้อย่างใกล้ชิด และมีการแนะนำในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจการ หรือจัดหาผู้ที่จะมาอบรมให้ความรู้ในแต่ละอาชีพได้ก็ยิ่งดี

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คณะกรรมการควรมีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัดในการบริหารกองทุน อย่างในกรณีที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ไม่ได้ใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับอาชีพ กรรมการควรมีการดำเนินการเรียกเงินคืนตามระเบียบ เพื่อจะได้มีการเอาแบบอย่าง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 คณะกรรมการควรมีจิตสำนึกในหน้าที่การบริหารกองทุน เพื่อที่กองทุนจะได้มีศักยภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันของคนประกอบอาชีพเดียวกันในหมู่บ้าน ทั้งผู้กู้และไม่กู้ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 ควรจัดให้มีการประชุมสมาชิกกองทุนทุกเดือนหรือทุก 2 เดือน เพื่อพบปะพูดคุยและแจ้งข่าวต่าง ๆ ให้สมาชิกทราบ และเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันรักษาเงินกองทุนให้คงอยู่

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านป่างแจ้ง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ผู้กู้เงินควรมีการหาความรู้ใหม่ ๆ ในการดำเนินการ เพื่อพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้ามั่นคง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการรวมกลุ่มของผู้กู้เงินที่ประกอบอาชีพเดียวกันอย่างจริงจัง เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลให้การประกอบอาชีพแต่ละอาชีพได้มีเครือข่ายและความเข้มแข็งขึ้น และมีความสามารถในการต่อรองต่าง ๆ หรือมีการซื้อวัตถุดิบในการดำเนินการได้ในราคาที่ถูกลง

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ศึกษาว่าคณะกรรมการกองทุนแต่คนมีความรู้สักอย่างไร ในการได้บริหารกองทุนหมู่บ้าน และอยากให้กองทุนเป็นแบบไหน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ศึกษากับชาวบ้านในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิก ว่าเงินกองทุนหมู่บ้านได้ให้ประโยชน์อะไรกับหมู่บ้านบ้าง และหมู่บ้านเกิดการพัฒนาจากเงินกองทุนจริงหรือไม่

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ศึกษาว่าผู้กู้มีจิตสำนึกในการที่จะชำระหนี้กองทุนอย่างจริงจังแค่ไหน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนัก2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด และ
อำเภอ เพื่อการเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนัก
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อการจัดตั้ง
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่างแจ้ง. 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านป่างแจ้ง.
นครราชสีมา
- ชัยวุฒิ ชัยพันธ์. 2544. การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชัย พันธเสน. 2539. พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของ
การพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท ทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544. รวบรวมบทความการประชุมโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐาน
ฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส.
อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ห้างหุ้นส่วน
จำกัดที่ศูนย์ทองการพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาสาระนิพนธ์. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์.
พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

สุธิ ประสาทศรีเศรษฐ และคณะ. 2544. วิธีสังเกตไม้ ชุดที่ 3 เศรษฐกิจ – เศรษฐศาสตร์ทาง
เลือก. เรือนแก้วการพิมพ์

